

Vergaderjaar 2022–2023

32 735

Mensenrechten in het buitenlands beleid

Nr. 364

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VOOR LANGDURIGE ZORG EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 maart 2023

Op 20 oktober 2022 nam de Kamer de gewijzigde motie van de leden Agnes Mulder en Ceder (Kamerstuk 32 735, nr. 358) aan waarin de regering wordt verzocht na het WK en op een later moment de Kamer te informeren over de concrete acties en de resultaten van de inzet voor de verbetering van mensenrechten en de positie van arbeidsmigranten in Qatar. In deze brief informeren wij uw Kamer over de uitvoering van deze motie.

Arbeidsrechten en resultaten

Qatar heeft de afgelopen jaren aantoonbaar een aantal concrete stappen gezet om de meest problematische en beperkende aspecten van het zogenaamde kafala- of sponsorschapsstelsel af te schaffen. Voor deze specifieke stappen verwijzen wij u naar de Kamerbrief *Uitvoering Motie Karabulut* (d.d. 19 oktober 2022, Kamerstuk 32 735, nr. 359).

Recente rapporten en cijfers tonen aan dat de hervormingen tot verbeteringen in de werk- en leefomstandigheden van arbeidsmigranten hebben geleid. Het recente rapport¹ van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) (d.d. 31 oktober 2022) presenteert de belangrijkste resultaten van de arbeidshervormingsagenda sinds 2018 en de resterende uitdagingen voor Qatar. Een tweede rapport² van de ILO (d.d. 31 oktober 2022) bevat het jaarlijks voortgangsverslag inzake de technische overeenkomst tussen de ILO en Qatar voor het jaar 2022. Zo zijn er bijvoorbeeld dankzij het afschaffen van het certificaat van geen bezwaar meer dan 348.450 werknemers in Qatar gewisseld van baan tussen november 2020

¹ *Labour reforms in Qatar: Coming together around a shared vision*, Oktober 2022: https://www.ilo.org/beirut/countries/qatar/WCMS_859843/lang--en/index.htm.

² *Progress report on the technical cooperation programme between the Government of Qatar and the ILO*, Oktober 2022: https://www.ilo.org/beirut/countries/qatar/WCMS_859839/lang--en/index.htm.

en augustus 2022. In 2018 was het aantal werknemers wat van baan wisselde slechts 9000. Ook zagen 280.000 werknemers in de eerste zeven maanden na de inwerkingtreding van het nieuwe minimumloon hun loon stijgen.

Ondanks de geboekte resultaten zijn er nog stappen te zetten om de positie van arbeidsmigranten in Qatar te verbeteren. Zo blijven er zorgen over de volledige implementatie en handhaving van de doorgevoerde hervormingen. Het uitblijven van salarisbetalingen is een voorbeeld van een terugkerend probleem. Nederland zal een belangrijke partner blijven om Qatar te ondersteunen bij de implementatie van de arbeidshervormingen.

Nederlandse inzet op mensenrechten

Zoals verwoord in de brief van het kabinet d.d. 19 oktober 2022 draagt Nederland bij aan verbetering van de mensenrechtensituatie in Qatar en specifiek de situatie van arbeidsmigranten in het land door middel van constructief-kritisch beleid, waarin samenwerking en dialoog centraal staan. Nederland heeft zich de afgelopen jaren in aanloop naar en ook na het WK hiervoor ingezet en zal dat blijven doen. Qatar heeft belangrijke stappen gezet, tegelijkertijd bestaan er zorgen over de implementatie en handhaving van de hervormingen. Nederland bespreekt daarom de situatie van arbeidsmigranten regelmatig met de Qatarese autoriteiten, zowel op politiek als op hoog-ambtelijk niveau.

Nederland draagt via projecten bij aan de hervormingsagenda. Zo heeft de Nederlandse ambassade in Qatar in samenwerking met het Qatarese Ministerie van Arbeid en de ILO de afgelopen jaren een vijftal medezeggenschapstrainingen georganiseerd voor bestaande medezeggenschapsraden in het land. Deze trainingen dienen als voorbeeld van een succesvolle samenwerking waarbij Nederlandse expertise wordt ingezet om te werken aan de implementatie van arbeidshervormingen. In totaal zijn 37 medezeggenschapsraden, ruim 235 arbeidsmigranten en tientallen overheidsambtenaren getraind. De medezeggenschapsraden vertegenwoordigen gezamenlijk ruim 40.000 arbeidsmigranten. Inzet is om deze medezeggenschapstrainingen ook in 2023 voort te blijven zetten.

Het WK heeft arbeidsrechten, maar ook andere vaak gevoelige en voor Nederland belangrijke mensenrechtenkwesties, zoals persvrijheid, vrijheid van religie en levensovertuiging, gelijke rechten voor vrouwen en lhbtq+ personen, bespreekbaar gemaakt. Deze kwesties stonden centraal onder meer tijdens het bezoek van de Nederlandse mensenrechtenambassadeur aan Qatar in maart 2022. De mensenrechtenambassadeur heeft de Qatarese Mensenrechtencommissie uitgenodigd voor een werkbezoek aan Nederland. In reactie op het verzoek van de Vaste Kamercommissie om een schriftelijk reactie inzake de situatie van de Bahá'í gemeenschap in Qatar informeren wij u dat Nederland de zorgen over beperkingen en situatie ten aanzien Bahai's in Qatar regelmatig heeft overgebracht. Ook vrouwenrechten worden regelmatig met de Qatarese autoriteiten besproken. De Nederlandse ambassade in Qatar staat in nauw contact met vrouwelijke sleutelfiguren en jonge Qatari vrouwen en organiseert jaarlijks evenementen en activiteiten rondom het thema vrouwenrechten. Ook in EU verband worden mensenrechtenkwesties besproken. In september 2022 vond de vierde reguliere EU MR dialoog met Qatar plaats waaraan NL actief bijdraagt. Nederland zal mensenrechten blijven bespreken met Qatar, zowel bilateraal als in multilateraal verband.

Bezoek Minister voor Langdurige Zorg en Sport

De Minister voor Langdurige Zorg en Sport heeft Qatar bezocht namens het kabinet op 29 en 30 november 2022. Ze heeft tijdens haar bezoek aandacht besteed aan mensenrechten en de situatie van arbeidsmigranten. Ze sprak met o.m. de Qatarese Minister van Sociale Zaken, het hoofd van de ILO, een groep arbeidsmigranten en de Qatarese Minister van Arbeid over zaken als arbeidersrechten, vrouwenrechten en gelijke rechten voor lhbtqi+ personen.

In haar gesprek met de Minister van Arbeid sprak Minister Helder erkenning uit voor de arbeidshervormingen die Qatar heeft doorgevoerd en drong ze aan op volledige implementatie en handhaving van alle hervormingen. Minister Helder benadrukte dat Nederland gecommitteerd is aan samenwerking met Qatar op dit dossier, ook na het WK.

Het gesprek met het hoofd van de ILO en arbeidsmigranten stond in het teken van de Nederlandse samenwerking met de ILO, de ervaringen van arbeidsmigranten in Qatar, en hoe Nederland kan blijven bijdragen aan de hervormingsagenda.

Minister Helder sprak met de Minister van Sociale Zaken over onder meer gelijke rechten en inclusie, lichtte de achtergrond van de OneLove-campagne toe en het belang dat Nederland onder andere hecht aan vrouwenrechten en gelijke rechten voor lhbtqi+ personen.

Met de *Minister of State* (voor Buitenlandse Zaken) sprak Minister Helder over samenwerking tussen Qatar en de EU. Minister Helder bedankte de *Minister of State* namens het Kabinet voor de assistentie van Qatar in het overbrengen van Nederlanders en Afghanen met recht op asiel in Nederland vanuit Afghanistan via Doha.

OneLove

De OneLove-campagne is onderdeel van het plan «Ons Voetbal Is Van Iedereen» (OVIVI) om racisme en discriminatie aan te pakken in het voetbal. OVIVI wordt gefinancierd door de rijksoverheid en kent ook een bijdrage vanuit de KNVB. De OneLove-campagne staat voor gelijkheid en verbinding. Het hart staat voor trots zijn op wie je bent: op je afkomst, kleur, identiteit of geaardheid. Uit gesprekken die Minister Helder voerde bleek dat de OneLove boodschap in Qatar en de bredere Arabische gemeenschap gezien werd als «provocatie» tijdens het eerste WK voetbal in een Islamitisch land en het opdringen van Westerse waarden aan de Arabische en Islamitische wereld. Tijdens het bezoek nam Minister Helder de tijd om de oorspronkelijke gedachte achter de campagne uit te leggen, en heeft hier vervolgens een betekenisvolle dialoog over gevoerd met haar Qatarese gesprekspartners. De onderwerpen racisme en gelijke rechten voor lhbtqi+ personen zijn hierbij nadrukkelijk aan de orde gekomen en blijven onderdeel van de dialoog die Nederland voert met Qatar.

Bezoek Minister van Buitenlandse Zaken

De Minister van Buitenlandse Zaken bracht op 12 januari jl. een bezoek aan Qatar om de bilaterale relaties te versterken, waaronder ook op het gebied van mensenrechten, en te benadrukken dat de verbetering van de situatie van arbeidsmigranten ook na het WK een belangrijk onderdeel blijft vormen van de samenwerking met Qatar.

Minister Hoekstra sprak met de Qatarese Minister van Buitenlandse Zaken Mohammed Al Thani over regionale onderwerpen als Iran en Afghanistan. Ook bespraken ze zaken als energiezekerheid en samenwerkingen op het vlak van gezondheidszorg.

De Minister heeft tijdens zijn bezoek aan Qatar namens Nederland een *Memorandum of Understanding* (MoU) getekend met de Qatarese Minister van Arbeid, Ali Al Marri, en de ILO. Het MoU is een bestendiging en voortzetting van de Nederlandse inzet op arbeidsrechten in Qatar en de implementatie van arbeidshervormingen. De samenwerking in het MoU richt zich op drie hoofdthema's: conflictbeslechting, sociale dialoog en loonbescherming. De tekst van het MoU is online te vinden op de website van de rijksoverheid.³ Nederland is momenteel in gesprek met het Qatarese Ministerie van Arbeid en de ILO om de implementatie van het MoU voor het komend jaar te bespreken. In een bijeenkomst tussen de Nederlandse ambassade in Qatar en de ILO (d.d. 25 januari 2023) zijn er afspraken gemaakt over een aantal projecten en activiteiten op het vlak van conflictbeslechting en loonbescherming, ook is er naar verschillende initiatieven gekeken om het gezamenlijke werk van Nederland en Qatar inzake sociale dialoog verder uit te breiden en te bestendigen.

In het gesprek met Al Marri sprak Minister Hoekstra waardering uit voor de belangrijke arbeidshervormingen en benadrukte hij tegelijkertijd het belang van implementatie van arbeidshervormingen om de situatie van arbeidsmigranten duurzaam te verbeteren. Minister Al Marri gaf aan dat Qatar, ook na het WK, gecommitteerd blijft aan de arbeidshervormingsagenda. Tegelijkertijd stelden de Qatarese gesprekspartners dat de, in hun ogen, onevenredige negatieve aandacht voor de situatie in Qatar als dubbele standaard wordt ervaren. Qatar loopt in hun optiek, eveneens bevestigd door de ILO, in de regio voorop op het vlak van arbeidshervormingen en tijdens het WK in Zuid-Afrika en Brazilië was er vooral aandacht voor sport en nauwelijks voor de mensenrechtenkwesties in betreffende landen, zo stelden zij.

Max Tuñón, het hoofd van ILO in Qatar, lichtte in het gesprek met Minister Hoekstra de stand van zaken toe t.a.v. de hervormingsagenda en de implementatie van arbeidshervormingen. De ILO stelt dat Qatar significante vooruitgang heeft geboekt in een kort tijdsbestek en de hervormingen tot concrete verbeteringen in de werk- en leefomstandigheden van arbeidsmigranten hebben geleid. Alhoewel Qatar volgens de ILO op vele vlakken voorloper is in de regio, is het belangrijk om ons blijvend in te zetten voor de implementatie en handhaving van arbeidshervormingen.

De Minister van Buitenlandse Zaken zal de Kamer via de volgende Mensenrechtenrapportage nogmaals informeren over de concrete acties en resultaten van de Nederlandse inzet voor verbetering van mensenrechten en de positie van arbeidsmigranten in Qatar, zoals de motie ook verzoekt.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

De Minister voor Langdurige Zorg en Sport,
C. Helder

³ Memorandum of Understanding between Qatar, the International Labour Organization and the Netherlands on cooperation in the field of dispute resolution, social dialogue and wage protection | Diplomatic statement | Government.nl.